

Jacobo José Maria

Een leven

De Ñapa besteedt in een serie van drie artikelen aandacht aan het leven en werk van de Curaçaose musicus en componist Jacobo Palm (1887-1982). In dit eerste deel wordt ingegaan op zijn vroege jeugd en zijn activiteiten als uitvoerend musicus.

Tekst: J.I.M. (Joop) Halman

Jacobo José Maria (shon Coco) Palm werd op 28 november 1887 te Otrobanda geboren als oudste zoon van Antonio Manuel Palm en Francisca Virginia Snijbeeld.

Wanneer Jacobo het over zijn grootvader, de Curaçaose musicus en componist Jan Gerard (Gerry) Palm (1831-1906) had, kregen zijn ogen altijd een extra twinkeling. Van Pa-Gerard leerde hij op zevenjarige leeftijd dwarsfluit en later klarinet spelen. Als kind ging hij vaak met zijn grootvader wandelen op het Rif. Tijdens het wandelen legde Pa-Gerard dan zijn hand op de schouder van zijn kleinzoon. Niet alleen als steun (hij liep sinds een beenbreuk wat moeilijker), maar hij speelde met zijn vingers dan ook een muziekstuk op de schouder van Jacobo. Jacobo moest dan vervolgens raden om welk muziekstuk het ging. Op zijn dertiende begint Jacobo ook met pianolessen bij zijn grootvader. Van Jan Gerard Palm kreeg hij verder onderricht in algemene muzikaleer, harmonieer en compositie. Andere instrumenten waarin hij zich professioneel bekwaamde, waren viool en orgel. Op deze wijze ontwikkelde

Jacobo Palm als achtjarige fluitist.

hij zich al op jonge leeftijd tot één van de meest veelzijdige en begaafde musici van zijn tijd.

Elke morgen begon Jacobo Palm vóór alles met zijn vingeroefeningen op de piano, waarbij Chopin, Liszt en Beethoven tot zijn favoriete componisten behoorden. In het boek 'Muziek en musici van de Nederlandse Antillen', schrijft Edgar Palm dat Jacobo meestal eerst de etudes van Chopin doornam voordat hij met de andere

stukken begon. Zijn lievelingsetude, de etude opus 10 nr. 5 in G dur van Chopin (ook bekend als de zwarte toetsen etude), speelde hij volgens Edgar Palm op magistrale wijze.

Jacobo Palm heeft in zijn muzikale leven niet alleen in verschillende ensembles en orkesten gespeeld, maar hij trad ook op als begeleider, als solist en als dirigent. Zo was hij vele jaren concertmeester van het Curaçaosch Philharmonisch Orkest dat onder leiding stond van Rudolf Boskaljon. En gedurende twaalf jaar maakte hij deel uit van het Curaçaos strijkkwartet. Dit kwartet bestond behalve uit Jacobo Palm

(viola), ook uit Rudolf Boskaljon (cello), Carl Fensohn (eerste viool) en Charles Debrot (tweede viool). Als dirigent voerde Palm met zijn orkest en het zangkoor Orfeon diverse muziekstukken uit tijdens zogenaamde Veladas. Kenmerkend voor de toenmalige Veladas was dat toneelstukken en/of declamaties werden afgewisseld met de uitvoering van muziekstukken. Deze muziekuitsvoeringen konden steeds rekenen op lovende recensies in de Amigoe. Zo schrijft de Amigoe op 18 januari 1919 dat de uitvoering met koor en orkest van het oratorium Nazareth plaatsvond onder de 'kranige leiding van Jac. Palm'. En op 21 augustus 1920: 'Door samenwerking van orkest en zang is hier iets werkelijks schoons ten gehore gebracht, met een speciaal woord van hulde aan Jac. Palm.' En op 5 mei 1928: 'De pianobegeleiding van den heer Palm is boven alle lof verheven. Maar toch mogen wij dit relaas niet sluiten zonder een woord van innige dank aan den heer Palm, wiens meesterlijk spel zoveel heeft bijgedragen tot het behaalde succes.'

Jacobo Palm als organist

Gedurende meer dan 50 jaar (1914-1968) was Jacobo Palm organist van de pro-kathedraal St.-Anna. Voor hem geliefde werken die hij daar op het 'Vermeulen orgel' speelde waren onder meer de

tocata's, preludes en fuga's van J.S. Bach. Dit orgel dateert van 1922. Het kwam per zeepost aan op Curaçao en bestond uit maar liefst 160 kisten aan onderdelen. Met geen andere technische bijstand dan een handleiding die hij eveneens per zeepost ontving, werd het orgel door frater Candidus minutieus in elkaar gezet. Frater Candidus was tot aan zijn overlijden in 1938, dirigent van het koor van St.-Anna. Hij werd later opgevolgd door Frater Fidelius. Het koor van St.-Anna heeft in de periode dat Jacobo Palm daar organist was, een groot aantal missen ingestudeerd en met succes uitgevoerd. Sommige van deze missen werden uitgevoerd met orkestbegeleiding gedirigeerd door Jacobo Palm. Een vaste traditie was de jaarlijkse kerstnachtsmis met orkest. Abram Capello maakt hiervan onder meer melding in zijn 'In memoriam' dat hij schreef na het overlijden van Jacobo Palm in 1982.

Toen de bekende organist en dirigent van de Nederlandse Bachvereniging, dr. Anthon van der Horst, in 1953 Curaçao bezocht, was hij bijzonder onder de indruk van het orgelspel van Jacobo Palm.

Norbert Hendrikse kenschetst in zijn boek over Otrobanda, een huwelijksmis in de St.-Anna als één van de topevenementen in de wijk. Het was voor iedereen een bijzonder emotioneel moment wanneer het bruidspaar op de door Palm op het orgel gespeelde tonen van Riba olanan di bida (op de levensbaren) de kerk verliet.

Palm was ook geliefd om de improvisaties die hij vóór en na de mis op het orgel speelde. In een uitgebreid artikel over de geschiedenis van de St.-Annabasiliek in de Amigoe van 18 februari 1957, schreef dit dagblad:

'De zang wordt begeleid door de musicus en organist J.J.M. Palm, wiens improvisatietalent onovertreffbaar wordt genoemd.'

En al vele jaren eerder, op zaterdag 28 september 1926 schreef de Amigoe in een redactioneel commentaar over het improvisatietalent van Palm:

'...Weet u wanneer ik genoten heb? Dat was op 'n donderdagavond in de St. Annakerk, na een heel gewoon lof. Toen begon maestro J. Palm, de organist, te fantaseren op de eenvoudige melodie, van 't zojuist gezongen lied. Wat was dat roerend mooi! Toen eerst kwam 't prachtorgel tot z'n volle recht. 't Daverde, 't zong, 't kreunde, 't smeekte, 't weende, 't jubelde, z'n donzige

De ouders van Jacobo Palm: Antonio Manuel Palm (1852-1907) en Francisca Virginia Snijbeeld (1867-1916).

(shon Coco) Palm (1) met muziek

tonen wikten omhoog als een vlucht van blanke duiven, en steeds zweefde er doorheen, omlaag, omhoog, in meesterlijke greep de liefelijke melodie van 't lied, de Onbevleete Moedermaagd ter eere.'

Jacobo Palm als begeleidend pianist

Behalve vele lokale musici, heeft Jacobo Palm ook diverse musici van wereldfaam aan de piano begeleid. Onder hen de violisten Andres Dalmau en Luis Palma en de Russische cellist Bogumil Sykora. De New York Tribune van 6 februari 1914 schrijft naar aanleiding van een optreden in New York van de Argentijnse virtuoos Andres Dalmau: 'Mr Dalmau is a violist of fine powers. His tone is pure, intonation admirable, technical skill ample for all that he attempted to do yesterday. He can well take his place among the first half dozen foreign violinists who visited us thus far.'

Andres Dalmau bezocht in 1914 en ook in 1921 Curaçao. In totaal gaf hij hier maar liefst acht concertuitvoeringen. Dalmau werd bij alle uitvoeringen aan de piano begeleid door Jacobo Palm. Op de concertprogramma's stonden onder meer werken van Paganini, Sarasate, Beethoven, Corelli, Schumann en Bassani. Dalmau werd goed bevriend met de familie Palm. Zo was hij in 1921 aanwezig op het bruiloftsfeest van Wiles Olivier Sprockel (eigenaar van Plantage Jongbloed) en Maria Virginie Palm (een zus van Jacobo Palm).

Ook de wereldberoemde Russische cellist Bogumil Sykora werd op Curaçao door Jacobo

Palm aan de piano begeleid. In een redactioneel commentaar in The Daily News van 30 november 1948 schreef Alton A. Adams over Sykora:

'...It is a difficult task to endeavor to convey to the public in so limited a space the Alpine heights in artistry and virtuosity attained by Mr. Sykora. Testimonials on his merit from all over the world are so voluminous, that it would require several articles of liberal lengths to embody them. An editorial in the Musical Courier has this to say: Pablo Casals long ago admitted that he was the foremost cellist in the world. It is evident that Mr. Casals never had the pleasure of listening to Bogumil Sykora. As an unbiased listener he would have to admit that Sykora was entitled to that distinction...'

De cellist Sykora gaf in 1924 een viertal concerten op Curaçao. Elk concert bestond uit een ander programma. Sykora en Palm speelden onder meer werken van Bach, Bruch, Saint Saens, Bocherini en Volkmann. Naar aanleiding van deze uitvoeringen probeerde Sykora, om Jacobo Palm over te halen zijn vaste begeleider te worden en met hem op wereldtournee te gaan. Dit zou echter betekenen dat Palm zijn gezin op Curaçao zou moeten achterlaten. De aanbieding werd daarom niet aanvaard. Jaren later was de heer John Jonkhout (die van een veel jongere generatie is dan Jacobo) uit Nederland met vakantie op Curaçao en bezocht toen ook Jacobo Palm. Hij vertelde aan Palm over een prachtig concert dat hij had meegemaakt in het concert-

Het Curaçaos Strijkkwartet met v.l.n.r. Carl Fensohn (eerste viool), Charles Debrot (tweede viool), Jacobo Palm (viola) en Rudolf Boskaljon (cello).

gebouw in Amsterdam en dat de wereldbekende Sykora had gespeeld. Shon Coco Palm luisterde met interesse naar Jonkhout en zei vervolgens met een glimlach tegen hem: "In diezelfde fauteuil waar jij nu in zit, daar heeft Sykora ook in gezeten." Jacobo Palm vertrouwde zijn oud-leerling, de musicus-componist Wim Statius Muller eens toe dat hij nog heel vaak met lichtelijke nostalgie en ook met trots terug had gedacht aan het aanbod van Sykora. Hij zag dit als een persoonlijke erkenning van zijn kwaliteiten als uitvoerend musicus door een internationaal vermaarde toonkunstenaar.

Jacobo Palm was als begeleidend pianist en organist in staat om tijdens het begeleiden à vue te transponeren naar elke gewenste toonaard. Er zijn daar talrijke anekdotes over. Eén van de mooiste is de volgende. Irma Römer (later getrouwd met Adriaan Moen), was in haar tijd een voortreffelijke zangeres. Op een conservatorium in de Caribische regio kreeg ze haar formele zangopleiding. Na voltooiing van haar muziekstudie en terugkeer naar Curaçao, moest ze laten horen wat ze geleerd had; het moment voor haar 'coming-out' was aangebroken. Dat zou plaatsvinden voor een publiek, bestaande uit familie, vrienden en beroepsmusici in het club-

gebouw San Tarcisio bij de Santa Famiakerk. Tegenwoordig is dit het gebouw van de Asosiasion di Músiko. Jacobo Palm zou haar begeleiden en als pièce de résistance had ze haar keus laten vallen op Judith et Holofèrnès van César Franck. Na enige inleidende akkoorden op de piano moest ze invallen. Ze vertelde later aan Robert Rojer dat ze bij deze eerste uitvoering enorm zenuwachtig was en direct al bij de eerste zangmaat ontspoorde. Haar stem 'gleed uit' en maakte een reuzenzwaai

naar een totaal andere toonaard. Voor Palm was dit geen probleem, hij gleed, samen met haar, uit naar de nieuwe toonaard en het gehele oratorium werd in de getransformeerde toonaard voortgezet. Niemand in het publiek had iets gemerkt van de uitgliding, ook beroepsmusici niet.

De volgende keer zal nader worden ingegaan op de activiteiten van Jacobo Palm als muziekdocent, onder meer bij het St. Thomascollege en het meisjespensionaat te Welgelegen.

Jacobo Palm achter het orgel van de St.-Anna basiliek in Otrobanda.

Gezocht

Dushi Homes Curacao & Aruba Happy Rentals

Voor kandidaat Huurders zijn wij op zoek naar:
kwalitatief goede woningen voor
vakantie verhuur & lange termijn verhuur

wilt u meer rendement uit uw woning(en) halen?
neem dan zeker contact met ons op!

vakantie verhuur- beheer- onderhoud-lange termijn verhuur

Aruba: Boegoeroei 13 info@arubahappyrentals.com +297 586 2662

Curacao: Vinik Plaza Sta. Rosaweg 89 info@dushihomes.com +5999 686 2994

www.dushihomes.com

www.arubahappyrentals.com